

Bewonersbod

Een jaar
verder...

Gemeente Utrecht

[Utrecht.nl/bewonersbod](https://utrecht.nl/bewonersbod)

Inhoud

Bewonersbod

In Utrecht staan Utrechters centraal. De gemeente gaat daarom de stad in en zoekt contact met bewoners. We moedigen initiatieven aan en zoeken naar nieuwe manieren om samen te werken en mensen te betrekken bij de stad. Eén van die manieren is het Bewonersbod.

Met het Bewonersbod krijgen bewoners meer kans om Utrecht nog beter en mooier te maken. Het Bewonersbod is de Utrechtse naam voor Right to Challenge. Dat initiatief startte in Engeland en is overgewaaid naar Nederland. 2016 was een proefperiode voor de gemeente, waarin vier initiatieven startten met een pilot:

- ▶ Wishing Well West startte in januari met sociaal makelen in complex 507. Dat zijn 350 woningen in Lombok Oost.
- ▶ Basketbalverenigingen Cangeroes en Amazone begonnen in augustus met het beheer van Sporthal Lunetten.
- ▶ De Nieuwe Jutter geeft dagondersteuning aan ouderen in een buurthuis in Rivierenwijk.
- ▶ Bewoners van het Spinozaplantsoen onderzochten of zij het groenonderhoud in de buurt konden overnemen.

In deze publicatie vertellen de initiatiefnemers waar ze nu staan en wat ze hebben bereikt. Meer informatie over deze initiatieven kun je vinden in [dit filmpje](#).

Verder laten we je zien welke mogelijkheden er nog meer zijn voor Utrechtse initiatiefnemers. Kijk hiervoor naar de infographic op pagina 15. Hier vind je verschillende voorbeelden van mogelijke ondersteuning. Ook hebben we een initiatief geïnterviewd dat veel op een Bewonersbod lijkt; speeltuin Boerderij De Hoef in zelfbeheer. Veel leesplezier!

“Het Bewonersbod houdt in dat (sociale) ondernemers en bewonersgroepen lokale voorzieningen en taken van de gemeente kunnen overnemen of coproduceren wanneer zij denken dat het beter of anders kan¹.”

¹ Definitie afkomstig uit de Tip Top Tien van de Community of Practice a to Challenge

Hard werken levert mooi resultaat op

Het is woensdagmiddag gezellig druk in het honk van Wishing Well West aan de Kanaalstraat in Lombok. Een groep jongens staat op het punt buiten een potje te gaan voetballen. Een paar meisjes bewonderen elkaars kerstversieringen. Bij het raam werkt iemand geconcentreerd aan een tekening. Aan een andere tafel knutselt een jongen aan een enorme hamer... van plastic.

De deelnemers aan de Kids Club van buurtorganisatie Wishing Well West genieten, maar hetzelfde geldt voor coördinator Else Huisman. “Iedere week hebben we ongeveer zeventig deelnemers voor onze kinderprojecten. Ze leren lezen, schrijven en rekenen, maar we hebben ook aandacht voor creativiteit, techniek en sport. Veel vrijwilligers zijn actief en ook ouders raken steeds meer betrokken, fantastisch!”

De Kids Club is maar een van de acht onderdelen die samen het ‘werkgebied’ van Wishing Well West vormen. De stichting houdt zich verder onder meer bezig met dagbesteding voor ouderen, een voedselbank, het maken van buurtproducten en de samenwerking tussen bewoners en winkeliers in de Kanaalstraat. De verschillende onderdelen zijn volgens Else communicerende vaten. “Een voorbeeld: via de creatieve- en taallessen voor kinderen kwamen we in contact met een Pakistaanse moeder. Ze kan goed koken, kookt inmiddels mee in de buurtkantine van de Good Food Club en wil leren werken op de naaimachine bij ons ‘social label’. Voor haar, twee Turkse en een Syrische vrouw organiseren we taallessen die weer door andere vrijwilligers wordt gegeven.”

Het organiseren van activiteiten waar de buurt behoefte aan heeft geeft veel voldoening, maar vraagt ook veel energie van het team. “We hebben de afgelopen tien jaar hard moeten werken om te komen waar we nu zijn, veelal op vrijwillige basis.

We moesten vechten om gehoord te worden door de gemeente en de woningcorporatie en ook om als bewonersgroep iets neer te zetten. Dat heeft een hoge tol van het vaste team gevraagd. Wanneer de gemeente en de politiek ons eerder serieus hadden genomen, was het allemaal makkelijker gegaan.”

Dankzij het Bewonersbod op het sociaal makelaarschap² is er nu gelukkig genoeg geld en ruimte om door te pakken.” En dat zijn ze zeker van plan in Lombok, want het harde werken van Wishing Well West levert volgens Else absoluut een mooi resultaat op. “Er ontstaat een heus communitygevoel!”

² Utrecht wil een stad zijn met leefbare en levendige wijken. Met dit doel voor ogen is in 2013 het sociaal makelaarschap gestart. Sociaal makelaars ondersteunen in alle wijken en buurten bewonersinitiatieven en brengen bewoners en organisaties samen.

Sportieve zwervers vinden eigen honk

Ze leidden een zwervend bestaan langs sporthallen, de basketballers van Cangeroes. Nergens in Utrecht vonden de sporters vast onderdak tegen een betaalbare prijs en met de juiste voorzieningen voor hun sport. Het Bewonersbod van de gemeente was een uitkomst.

“Verhuizen naar een sporthal met verantwoordelijkheid voor het beheer was een sprong in het diepe, maar tot nu toe pakt die goed uit. In sporthal Lunetten hebben we eindelijk ons eigen honk,” zegt Arthur Vankan.

Hij is voorzitter van de stichting die basketbalclubs Cangeroes en Amazone vormden om dat zelfbeheer te regelen. “Er komt veel op je af, maar we wilden deze kans niet laten lopen. Onze kosten waren hoog, dus de contributie werd duur. En we trainden op het laatst in een grote, multifunctionele accommodatie waar je moeilijk aan een clubgevoel kon bouwen.”

De zelfbeheerformule is even simpel als doeltreffend: als vrijwilligers zoveel mogelijk het werk doen waar de gemeente eerst geld voor kwijt was, denk aan schoonmaak en onderhoud, ben je goedkoper uit. “We wisten niet zeker of het zou lukken

voldoende vrijwilligers te vinden... we wisten eigenlijk heel veel niet zeker. Maar met een breed draagvlak en een aantal mensen die de kar willen trekken, kom je al een heel eind.”

Ook voor de gemeente was de pilot in Lunetten een ongewis avontuur. Arthur is positief over de samenwerking. “We zijn niet langer huurder van een accommodatie, maar volwaardig partner. Niemand heeft een glazen bol en misschien komen we nog hobbels tegen, maar als de relatie goed is kun je overal samen uitkomen.”

De nieuwe koers maakt intussen een hoop creativiteit los bij de clubs. Er zijn al diverse nieuwe sportactiviteiten georganiseerd, ook voor bewoners, en de sporthal wordt door het gevarieerde aanbod vaker gebruikt. “We krijgen veel positieve reacties uit de wijk. Mensen vinden het leuk dat sporters zelf een sporthal runnen.”

Pionieren is ons op het lijf geschreven

Een buurt waar je niet bang hoeft te zijn om oud te worden. Waar bewoners en organisaties elkaar weten te vinden wanneer dat nodig is en waar ouderen de zorg kunnen krijgen waar ze behoefte aan hebben.

Het is de droom van Kees Fortuin, vrijwilliger bij de Ouderensoos in buurthuis de Nieuwe Jutter. De steun voor het verder ontwikkelen van de soos via het Bewonersbod brengt de realisering daarvan wellicht iets dichterbij. “De Ouderensoos kan een motortje zijn waarmee dat ideaalbeeld dichterbij komt.”

Momenteel is de soos op de eerste plaats nog een plek waar ouderen een paar keer per week terecht kunnen voor bijvoorbeeld een kop koffie, het lezen van de krant, de wijklunch en de gezelligheid van een praatje maken met bekenden uit de buurt. Maar waarom zou je op den duur niet steeds meer ruimte bieden aan ouderen die extra zorg nodig hebben, bijvoorbeeld een lichte vorm van dementie? “Dan heb je het niet alleen meer over dagbesteding, maar dagbegeleiding in de termen van de gemeente. Het lijkt me geweldig om daar als vrijwilligers een bijdrage aan te leveren.”

Kees verzorgt de soos samen met zes andere vrijwilligers. Met Mariska van Keulen legt hij als professionele kracht de verbinding tussen dit initiatief en de gemeente. Hij zoekt graag de uitdaging, wil met een open blik kijken naar mogelijkheden en onmogelijkheden. “We leven in een tijd van snelle veranderingen en misschien moeten we onze opvattingen over de rol die vrijwilligers kunnen spelen ook wel aanpassen. Ik vind het spannend daar in de praktijk onderzoek naar te doen in mijn eigen buurt.”

De samenwerking met de gemeente door het Bewonersbod vindt hij veelbelovend. Niet alles gaat al goed en de regelgeving is soms star wanneer je als vrijwilliger iets afwijkends voor elkaar wilt boksen, maar de partijen vinden elkaar op de inhoud. “En het enthousiasme van zorgaanbieders en andere professionals in de wijk over wat wij hier doen groeit alleen maar, dat stimuleert ons enorm. Het is allemaal nog pionieren, maar pionieren is ons op het lijf geschreven.”

Ben je boos, pluk een roos

Theater- en poppenmaakster Heddy Veltkamp werkte en woonde acht jaar lang in Afrika. Van dichtbij zag ze hoe sterk de sociale banden daar zijn, hoe zeer mensen iets voor elkaar kunnen en willen betekenen wanneer dat nodig is. “Veel meer dan hier, waar we vaak meer met onszelf dan met anderen bezig zijn. Ik ben sociaal bewogen, dus toen ik terugkwam naar Nederland wilde ik mijn creativiteit inzetten om mensen in de buurt waar ik woon dichter bij elkaar te brengen.”

Met een aantal andere ‘creatievelingen’ zette ze vanaf een kleine tien jaar terug diverse community art-projecten op, van modeshows tot theaterstukken en dansvoorstellingen. En nog steeds zet ze activiteiten op, zoals onlangs nog een feestmiddag voor kinderen in het Majellacentrum, inclusief springkussen voor de deur. “Het is mooi om te zien dat vrijwilligers dan ook werkzaamheden willen overnemen, dat maakt me trots.” In 2012 bleek uit een woonwensenonderzoek dat de bewoners graag een tuin wilden. Dat was aanleiding voor het ontwikkelen

van een prachtige ‘eetbare ontmoetingstuin’ in het openbare plantsoen. Kinderen kunnen er spelen, bewoners tuinieren er of maken een praatje en van tijd tot tijd organiseert Heddy er met vrijwilligers activiteiten. Ze houdt van groen en geniet enorm van de tuin. “En dat doet de buurt ook! De tuin doet mensen goed en dat gaat veel verder dan hovenierswerk, alle activiteiten hebben uiteindelijk een sociaal doel.”

Heddy kwam vorig jaar bij het Bewonersbod terecht vanwege het groen. Het geld besteedde ze aan onderzoek, onder meer om er achter te komen of het groenonderhoud in het Spinozaplantsoen van de gemeente overgenomen kon worden. Maar uiteindelijk weegt de sociale betekenis voor haar het zwaarst. “Dat geldt voor alles wat we in het Spinozaplantsoen doen, van de huiswerkklas tot voorlezen en dans en muziek, van koken en schilderen tot vakantieactiviteiten. Ons tuinproject doet me denken aan het bekende versje: ‘Ben je boos, pluk een roos. Zet ‘m op je hoed, dan ben je morgen weer goed!’

Utrecht maken we samen

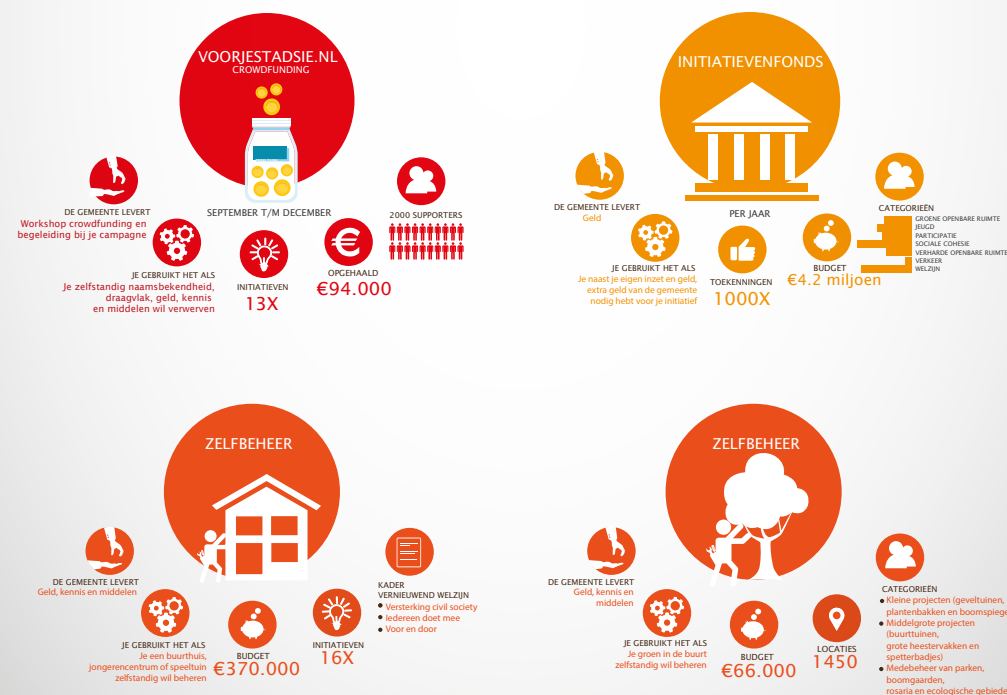
Is het Bewonersbod niet geschikt voor jouw initiatief? Geen probleem! In Utrecht is voor elk goed initiatief namelijk een passende oplossing. Op de infographic op de pagina hiernaast zie je een paar mogelijkheden voor ondersteuning van jouw initiatief:

- ▶ Voor je Stadsie (crowdfunding³)
- ▶ Initiatievenfonds
- ▶ Zelfbeheer groen
- ▶ Zelfbeheer welzijn
- ▶ Bewonersbod

Nog meer mogelijkheden voor ondersteuning van jouw initiatief zijn te vinden op www.utrecht.nl/initiatief

We willen in deze publicatie een zo compleet mogelijk beeld laten zien van alle mogelijkheden voor ondersteuning van jouw initiatief. We hebben dus ook een voorbeeld opgenomen van een initiatief dat geen Bewonersbod is, maar een voorbeeld van zelfbeheer welzijn. Verderop vind je daarom een interview met de initiatiefnemers van speeltuin Boerderij de Hoef. Het zelfbeheer van Boerderij de Hoef lijkt op een Bewonersbod, maar is net een beetje anders. De bewoners nemen de aanleg van de speeltuin namelijk niet over van de gemeente, zoals bij een Bewonersbod wel het geval zou zijn.

³ Crowdfunding betekent dat veel mensen een klein beetje geld, hulp of materiaal bijdragen aan een initiatief. Ze steunen het initiatief om zo samen iets voor elkaar te krijgen.

Geen Bewonersbod, wel een speeltuin vóór en mét de buurt

Een grote natuurspeeltuin ontwikkelen en zelf beheren, kan dat? Jazeker, dat kan. Een mooi voorbeeld van een speeltuin in zelfbeheer is Boerderij De Hoef in Leidsche Rijn. Een stichting werkt hier samen met betrokken bewoners om alles nog dit jaar voor elkaar te krijgen. Hoe? “We proberen naar alle stemmen te luisteren.”

Gert Fontein (links op de foto), penningmeester van de stichting Boerderij De Hoef én inwoner van Leidsche Rijn, ziet het al helemaal voor zich. Kinderen die lekker wroeten in de grond tussen de bomen of zich vermaken bij een glijbaan in de vroegere hooischuur. “We weten nog niet precies hoe de speeltuin eruit gaat zien, maar de inrichting zal wel passen bij de sfeer van de boerderij. Dus bijvoorbeeld geen rubberen tegels, maar gras.”

Die uiteindelijke inrichting komt tot stand in nauwe samenspraak met buurtbewoners. Toen de stichting de eerste plannen ongeveer een jaar geleden met bewoners deelde via twee bijeenkomsten, waren er onmiddellijk tientallen positieve reacties. Inmiddels zijn er al vijf werkgroepen opgezet die zich buigen over zaken als ontwerp, beleid, beheer, activiteiten en veiligheid. “We willen luisteren naar alle stemmen in de wijk, dus de werkgroepen zijn daar ook een afspiegeling van,” zegt Robin Izelaar (rechts op de foto).

Hij werkte als sociaal makelaar voor Doenja Dienstverlening en was in die functie al betrokken bij de speeltuinplannen. Inmiddels onderhoudt hij voor de stichting de contacten met bewoners en andere partijen. “Wanneer de plannen niet breed worden gedragen, gaat het allemaal niet lukken. Ik ben blij met de steun van bewoners, je mag er niet van uitgaan dat die vanzelfsprekend is.”

De Hoef was tot voor kort eigendom van de gemeente. De protestantse kerk Leidsche Rijn, die er al vijftien jaar gebruik maakt, wilde de boerderij in Hoge Weide wel kopen, maar redde dat financieel niet. Een koper kwam er wél: BOEI, een maatschappelijke onderneming die zich bezighoudt met het geven van nieuwe bestemmingen aan cultureel erfgoed. Voor de aankoop werd ook een stichting opgericht die bestaat uit diverse gebruikers van de boerderij. Deze stichting stimuleert en organiseert diverse activiteiten om de leefbaarheid in de wijk te bevorderen. Robin: “De gemeente had de speeltuin al gepland op deze plek, dus ik heb ze geadviseerd met de stichting in zee te gaan.”

Het enthousiasme in de wijk is groot, maar sommige bewoners zijn ook bang voor overlast. De stichting overlegt daarom veel en probeert de zorgen weg te nemen. Gert Fontein: “De stichting heeft een hoop ideeën over het beheer waar ook de organisaties die hier zijn gehuisvest iets in kunnen betekenen. Ik weet zeker dat we dat gaan oplossen.”

De inspanningen om tot een mooi resultaat te komen, geven hem veel voldoening. “We mogen deel uitmaken van een grote groep die iets moois neerzet voor de hele wijk.” Robin valt hem bij: “Alles bij elkaar is de speeltuin best een grote onderneming. Dat doen we vóór de buurt en mét de buurt. Daar ben ik wel trots op, ja.”

Veranderingen binnen de gemeente

Vorm geven aan het Bewonersbod is hard werken, zowel voor bewoners als voor de gemeente. Binnen de gemeente is er al veel veranderd:

“Utrecht wordt mooier en beter wanneer bewoners met creatieve, originele ideeën zich goed organiseren en zelf het heft in handen nemen voor hun buurt. Hier staan we als gemeente altijd voor open. Uit deze verhalen proef je de kracht en energie van de stad. Laat je inspireren door deze voorbeelden. Er is meer mogelijk dan je denkt.”

Kees Diepeveen, wethouder

“We zijn er zeker nog niet, maar de eerste stappen zijn gezet en ik merk binnen de gemeente wel dat er interesse is voor het Bewonersbod. Het draagt er in ieder geval nu al aan bij dat we zoveel mogelijk als gelijken om tafel kunnen zitten met bewoners.”

Daphne van Rhee, beleidsadviseur

“Door het Bewonersbod ben ik in aanraking gekomen met enthousiaste initiatiefnemers uit de stad. Hun energie geeft mij en andere collega's ook weer energie. Dat maakt het voor ons makkelijker om de huidige manier van werken los te laten, dat is namelijk niet altijd even makkelijk. Ik hoop daarom dat meer bewoners van Utrecht de stap zetten om een bod te doen op taken van de gemeente.”

Katia Scholder, financieel adviseur

“Zolang er openheid is om elkaar alles te kunnen vragen en zeggen, tussen bewoners en gemeente, maar ook tussen afdelingen van de gemeente zelf, is er veel mogelijk. Juist de mensen die zelf in de wijk wonen of werken weten heel goed wat er nodig is, en dat is toch de bedoeling?!”

Sandra Hanrath, beleidsadviseur

Hoe nu verder?

De pilot met de vier initiatieven heeft al veel nieuwe kennis en inzichten opgeleverd, bijvoorbeeld dat we echt samen iets doen. We hebben geleerd waar kansen liggen voor overname van taken, waar nog mogelijkheden tot verbetering zijn, maar ook voor welke werkgebieden van de gemeente het misschien minder interessant is om een Bewonersbod te doen. We leggen deze geleerde lessen nu nog niet te veel vast in spelregels. We willen juist ruimte houden om in 2017 verder te kunnen experimenteren. Op die manier kunnen we samen met de stad nog veel meer nieuwe kennis en inzichten krijgen. Vragen waar we ons onder andere mee bezig gaan houden zijn:

- ▶ Moeten bewoners die een Bewonersbod willen doen georganiseerd zijn in een rechtsvorm?
- ▶ Hoeveel draagvlak moet er zijn in een buurt voordat bewoners een Bewonersbod mogen doen?
- ▶ Moet er een beoordelingscommissie komen die bekijkt of bewoners een Bewonersbod mogen doen?
- ▶ Moet een initiatief dat een Bewonersbod doet dezelfde kwaliteit leveren als de gemeente?

Wil jij ook een Bewonersbod doen? Wees dan creatief, origineel en organiseer alles goed. De gemeente staat er voor open!

Deze publicatie is een uitgave van de gemeente Utrecht, maart 2017.

Teksten en foto's

Zonder Omhaal

Vormgeving

Delta3, Den Haag

Gemeente Utrecht

Stadsplateau 1

3500 CE Utrecht

www.utrecht.nl/bewonersbod